

နောက်ပိုင်းတွင် အဝါရောင်ပြောင်းပြီး ကြွေကျကုန်သည်။ အောက်ရွက် များကြွေကျမှုကြောင့်လည်း တစ်ဖက်တွင် စုစုပေါင်း ချက်လုပ်နိုင်သော အစာပမာဏမှာလည်း လျော့နည်းလာရသည်။

ပဲမျိုးစုံသီးနှံပင်များ၏ အစေ့ထုတ်လုပ်နိုင်မှု အမြင့်ဆုံးစွမ်းရည်မှာ ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေပေး မှုအပေါ် မူတည်၍ တစ်ဧကလျှင် တစ်ရက် အတွင်း အစေ့ ၅၀ ကီလိုဂရမ်အထိ ထုတ်လုပ် ပေးနိုင်ပါသည်။ အစေ့အဆံ ပြည့်ဖြိုးပေးနေရသော ကာလအတွင်း ချက်လုပ်ပြီး အစာအာဟာရများကို အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြု၍ အမြင့်မားဆုံး အစေ့ထုတ်လုပ် ပေးနိုင်ရန် တစ်ဧကမြေပေါ်တွင် တစ်ရက်လျှင် နိုက်ထရိုဂျင်(၃)ကီလိုဂရမ်အထိ လိုအပ်ပါသည်။ သို့သော် မြေဆီလွှာ တွင်မည်မျှပင် နိုက်ထရိုဂျင်လုံလောက်စွာ ရှိနေသော်လည်း တစ်ဧကတွက်တွင် မြေဆီလွှာမှ ပဲမျိုးစုံအပင်သို့ အမြင့်ဆုံး ပံ့ပိုးနိုင်သော နိုက်ထရိုဂျင်ပမာဏမှာ တစ် ရက်လျှင် ၁ ဒသမ ၂ ကီလိုဂရမ်ခန့်သာ ရှိသည်။ ထို့ ကြောင့်ပဲ မျိုးစုံပင်များ၏ ပန်းပွင့်ချိန်မှ အစေ့အဆံ ရင့်မှည့်သည် အထိ ကာလအတွင်းအစေ့ ထုတ်လုပ်မှု အများဆုံး ရရှိစေ ရန် လိုအပ်သော နိုက်ထရိုဂျင်ကို ကာမိစေရန် အရွက်ပေါ်မှ နိုက်ထရိုဂျင်ကို ကူညီဖြည့်တင်းရန် လိုအပ်နေကြောင်း ထင်ရှားလှပါ သည်။

၎င်းအပြင်ပဲမျိုးစုံအတွက် အရေးကြီးသော အနည်း လိုအာဟာရဓာတ်တစ်မျိုးမှာဘိုရွန်ခေါ် လက်ချား ဓာတ်ဖြစ် သည်။ ဘိုရွန်ဓာတ်သည် မြေဆီလွှာ အတွင်း မူလကတည်းက ပါဝင်မှုနည်းနေတတ်ပြီး အများဆုံးရှိလျှင် မြေကြီးတစ်ကီလို လျှင် ဘိုရွန် ၅ မီလီ ဂရမ်ခန့်သာ ပါဝင်တတ်သည်။ မြေ အချဉ် အငန်ဓာတ် (ပီအိတ်ချ်) နိမ့်သောမြေတွင် ရေစီးလျှင် အလွယ်တကူ ပါဝင်ဆုံးရှုံးတတ်ပြီး မြေအချဉ်၊ အငန်ဓာတ် မြင့်ပါက မြေတွင်တွဲကပ်နေပြီး အပင်မှစုတ်ယူ၍ မရနိုင် တော့ ပါ။ ထို့ကြောင့် ပဲစိုက်မြေအများစုတွင် ဘိုရွန်ဓာတ် လျော့ နည်းချို့တဲ့နေတတ်သည်။ ဘိုရွန်ဓာတ် ချို့တဲ့နေပါက အပင်၏ထိပ်ပိုင်း ဆဲလ်ပွားများမှုနည်းခြင်း၊ ပရိုတိန်း တည်

ဆောက်မှု နှေးကွေးစေခြင်း၊ အပွင့်၊ အသီးများ ကြွေခြင်းနှင့် ပန်းပွင့်၏ဝတ်မှုန်များ ရှင်သန်မှုကာလ တိုလာခြင်း တို့ ကြောင့် ပဲအတွက်ကို လျော့နည်းစေ နိုင်ပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အချက်များကို အခြေပြု လျှက် စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဦးစီးဌာန ရေဆင်း နှင့် နယ် သုတေ သနခြံများ တောင်သူ စိုက်ကွက်များပေါ် တွင် ၂၀၀၃ ခုနှစ်မှ စတင်၍ သုတေသန စမ်းသပ်မှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ပဲမျိုးစုံ သီးနှံများ ဖြစ်သော ပဲတီစိမ်း၊ မတ်ပဲ၊ ပဲပုပ်နှင့် ပဲလွမ်းတို့ တွင် ပန်းပွင့်ချိန်မှ သီးကင်းဝင်စအချိန်အထိ နိုက်ထရို ဂျင်နှင့် ဘိုရွန်ဓာတ် ကိုအရွက်ပေါ်မှ ပန်းဖြူဖြူပွင့်ချိန် တစ်ကြိမ်ဖျန်းပေး ခြင်းဖြင့် အထွက်နှုန်း ၂၀ မှ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးလာကြောင်း ခိုင်လုံသော စမ်းသပ် တွေ့ရှိချက်များ ရရှိပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤစမ်းသပ်တွေ့ရှိ ချက် များအပေါ် မူတည်ပြီး တောင်သူများကိုယ်တိုင် လိုက်နာ ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန်လွယ်ကူပြီး ကုန်ကျစရိတ် ပိုမိုသက်သာ သောနည်းလမ်းများဖြင့်ဆက်လက်စမ်းသပ်ခဲ့ရာ တောင်သူ များ၏လက်တစ်ကမ်းတွင် ရှိနေသော ပစ္စည်းများကို အသုံး ပြု၍ တောင်သူကိုယ်တိုင် ဖျော်စပ် အသုံးပြုနိုင် သော အောက်ပါနည်းလမ်း ကို ရရှိလာခဲ့ပါသည်-

(က) ပါဝင်သည့်ပစ္စည်း

- ယူရီးယား
- လက်ချား(မိမိဒေသ ပရဆေးဆိုင်များတွင် ဝယ်ယူ နိုင်ပါသည်။)

တစ်ဧက တစ်ကြိမ်ဖျန်းရန်အတွက် ယူရီးယား (၄)ပေါင်ခန့်နှင့် လက်ချား ၀ ဒသမ ၅ ပေါင်ခန့် လိုအပ် ပါသည်။

(ခ) ဖျော်စပ်နည်း

ရေတစ်ဂါလံလျှင်ယူရီးယားဟင်းစားဇွန်း လေးဇွန်း ခွဲနှင့် လက်ချားမှုန့် ဟင်းစားဇွန်း တစ်ဇွန်းကို ပျော်အောင် ဖျော်ပါ။

မှတ်ချက် - ပရဆေးဆိုင်မှ လက်ချားအား အပူပေးပြီး၊ ပေါက် ပေါက်ကဲ့သို့ ဖြစ်လာချိန် ပုလင်း ဒလိမ့်တုံးဖြင့် အမှုန့်

ပြုလုပ်ပြီးမှ အသုံးပြုပါ။ (သို့မဟုတ်)လက်ချား အမှုန့်ကို ဝယ်ယူအသုံးပြုပါ။

ဖျန်းရန်အကြိမ်- ပန်းဖြူဖြူပွင့်ချိန် (၁)ကြိမ်

- ဖျန်းရန်ပမာဏ-တစ်ဧကလျှင် ၂၀ ဂါလံနှုန်း
- ဖျန်းရန်အချိန်- နံနက်စော၊ ညနေစောင်း၊ နေအေးသော အချိန်
- ပဲမျိုးစုံသီးနှံအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု - ကုလားပဲ-၂၀% ၊ ပဲတီစိမ်း-၂၅%၊ မတ်ပဲ-၃၀%၊ ပဲပုပ်-၄၀ % ပိုမိုထွက်ရှိနိုင်ပါသည်။
- အကျိုးကျေးဇူးများ - ကုန်ကျစရိတ်နှင့်လုပ်အားခသက်သာခြင်း၊ အဟာရဓာတ်ပါဝင်မှုသေချာခြင်း၊ ပန်းပွင့် များ၍ပန်းပွင့်ကာလရှည်ခြင်း၊ သီးတောင့် များ၍အစေ့အရည်အသွေးကောင်းခြင်း၊ ပိုးမွှားရောဂါဒဏ်ခံနိုင် ရည်ရှိခြင်း၊
- တစ်ဧကကုန်ကျစရိတ်ခန့်မှန်း -
လက်ချားအမှုန့်- ၂၀ကျပ်သား X ၃၀၀/- = ၆၀၀/-
ယူရီးယား - ၁ ပိဿာ(၁)ပြီ X ၇၀၀/- = ၇၀၀/-
၁၃၀၀/-

ဖော်ပြပါ နည်းလမ်းသည် ကုန်ကျစရိတ်သက် သာပြီး အလွန်လွယ်ကူသော နည်းလမ်းဖြစ်သည့်အပြင် ပဲမျိုးစုံ အတွက်တိုးရေးအတွက် တောင်သူကိုယ်တိုင် ဖျော်စပ် အသုံးပြုနိုင်သော နည်းလမ်းကောင်းတစ်ခုဖြစ် သည့်အပြင် အခြားသီးနှံများ အတွက်လည်း အသုံးပြု နိုင်ပါသည်။

လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့်ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန



ACIAR Project

မြန်မာနိုင်ငံ အပူပိုင်းဒေသ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုနှင့်
တောင်သူလယ်သမားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း
မြှင့်တင်ရေးအတွက် ပဲမျိုးစုံတိုးတက်ထုတ်လုပ်ရေး ဆိုင်ရာ
နည်းပညာစီမံကိန်း



မျိုးစေ့ဘဏ်များတည်ထောင်၍
မျိုးသန့်ပွားများရေးဆောင်ရွက်နည်း

စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန



၂၀၁၀-၂၀၁၁ ခုနှစ်

ပဲမျိုးစုံစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် မျိုးစေ့
ဘဏ်များတည်ထောင်၍ မျိုးသန့်ပွားများရေး ဆိုင်ရာနည်း
ပညာများ

၁။ ကျိုးကြောင်းဖော်ပြချက်

မြန်မာနိုင်ငံသည် စပါးစိုက်ဧက သန်း (၂၀)ခန့်ရှိ၍ ပဲမျိုးစုံစိုက်ဧကမှာ (၁၀)သန်းကျော်ရှိသည့် အတွက် ပဲမျိုးစုံ သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဒုတိယအရေးကြီးသော သီးနှံဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းအပြင် ပဲမျိုးစုံ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့ မှုတွင် အာဆီယံနိုင်ငံများအတွင်း ဦးဆောင်နိုင်ငံ (Leading country) အဖြစ် ရပ်တည်လျက်ရှိပြီး ပဲမျိုးစုံတင်ပို့ရောင်းချမှု တွင်ကမ္ဘာ၌ တတိယ အများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ ပြည်ပ ဝယ်လိုအားများခြင်း၊ ပြည်တွင်း၌ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်း တို့ကြောင့် တောင်သူတိုင်း သည် ပဲသီးနှံကို ဝင်ငွေရသီးနှံ (Cash crop)အဖြစ် မဖြစ်မနေ စိုက်ပျိုးလျက်ရှိရာ ပဲမျိုးစုံ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် စပါးပြီးလျှင် ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရ မည့် သီးနှံဖြစ် ပါသည်။

၂။ ပဲမျိုးစုံ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရမည့်နည်းလမ်းများ

ပဲမျိုးစုံသီးနှံသည်ပြည်တွင်းဖူလုံမှု ရှိသည့်အပြင် နှစ်စဉ် ပိုလျှံလျက်ရှိရာပြည်ပဈေးကွက်သို့ပို့ချထိုးဖောက်တင်ပို့ရန် လိုအပ် လျက်ရှိပါသည်။ထို့ကြောင့် ပဲမျိုးစုံ စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်မှုဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအတွက် အောက်ပါနည်းလမ်း များအတိုင်း ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ပါသည် -

- (က) ဒေသနှင့်ကိုက်ညီသော မျိုးကောင်း၊ မျိုးသန့် မျိုးသစ် ပဲမျိုးများစိုက်ပျိုးရေး
- (ခ) အထွက်တိုးနည်းလမ်းများအတိုင်း စိုက်ပျိုးရေး
- (ဂ) ရိတ်ချိန်လွန်နည်းပညာများ အသုံးပြုရေး
- (ဃ) ဓါတ်မြေသြဇာ စနစ်တကျသုံးစွဲရေး
- (င) ဘက်စုံပိုးမွှားရောဂါကာကွယ်နှိမ်နင်းရေး

အထက်ဖော်ပြပါ နည်းလမ်းများအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရာ တွင် မြေမှန်၊ မျိုးမှန်၊ စိုက်နည်းမှန်၊ ရာသီမှန်အောင်စိုက်ဟူသော နည်း စနစ်ကိုကျင့်သုံးလျက်ရှိသော်လည်း အဓိကအရေး ပါသည့် မျိုးစစ် မျိုးမှန်များ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မျိုးစေ့အရည်အသွေးထိမ်းသိမ်းရေး တွင် အားနည်းလျက်ရှိသည့်အတွက် တောင်သူအများစုသည် စားသုံး ရန်ထုတ်လုပ်သော သီးနှံစေ့ (Grain)များကို မျိုးအဖြစ်

အသုံးပြုလျက်ရှိပါသည်။ထို့ကြောင့် ထွက်ရှိလာသော ပဲမျိုးစုံ သီးနှံများ အရည်အသွေးပိုမိုမြင့်မားလာစေရေး၊ ပြည်ပဈေးကွက် ရရှိရေးအတွက် မျိုးသန့်မျိုးစေ့ များ(Purified Seed)ကို အသုံး ပြုစိုက်ပျိုးရန် လိုအပ်လျက် ရှိပါသည်။ထို့ကြောင့်မျိုးသန့် ပြန့်ပွား ရေးအတွက်မျိုးစေ့ဘဏ် စနစ်ထူထောင်၍ ဆောင်ရွက်သွားရ မည် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ မျိုးသန့်ပြန့်ပွားရေးနည်းလမ်းများ

ပဲမျိုးစုံစိုက်ဧကများ လျင်မြန်စွာတိုးတက်လာသည် နှင့် အမျှ မျိုးသန့်များရယူစိုက်ပျိုးနိုင်ရေးအတွက် မျိုးစေ့ဘဏ် များ တည်ထောင်၍ မျိုးသန့်ပြန့်ပွားရေးကို အောက်ပါအတိုင်း ဆောင်ရွက်သွားရမည်ဖြစ်သည်-

- ကျေးရွာကို အခြေခံသော မျိုးစေ့ဘဏ်
- တောင်သူကိုအခြေခံသော မျိုးစေ့ဘဏ်

၄။ မျိုးစေ့ဘဏ်၏ရည်ရွယ်ချက်

- မိမိကျေးရွာ၌ပင် မျိုးစစ်၊ မျိုးမှန်၊ မျိုးစေ့များ အလုံ အလောက် ရရှိစေရန်
- စစ်မှန်သော မျိုးစေ့များကို အချိန်မီရယူ စိုက်ပျိုးနိုင် စေရန်
- ပြင်ပမှ မျိုးမှန်ကန်မှုမရှိသော မျိုးစေ့များအပေါ် မှီခို အားထားရမှုကို လျော့နည်းစေရန်
- မျိုးစစ်မျိုးမှန်များ စိုက်ပျိုးခြင်းကြောင့် သီးနှံ(၁)ဧက ထွက်နှုန်းတိုးတက်လာစေပြီး တောင်သူများဝင်ငွေပိုမို ရရှိစေရန်
- မျိုးစေ့ဘဏ်ကျေးရွာ (Nucleus Village)သာမက ပတ်ဝန်းကျင်ကျေးရွာများ (Satellite Villages)ပါမျိုး စေ့ များ ဖြန့်ဖြူးပေးနိုင်၍ ၎င်းကျေးရွာရှိ တောင်သူများပါ ဝင်ငွေ ပိုမိုရရှိစေရန်
- ဒေသတွင်း မျိုးကောင်းမျိုးသန့်မျိုးစေ့ လုံလောက်စွာ ဖြန့်ဖြူးနိုင်၍ အခြားဒေသမှ မျိုးစေ့များတင်သွင်းခြင်း ကြောင့် မျိုးစေ့ဆောင်ရောဂါပိုးများ (seed borne pathogens)ပြန့်ပွားမှုကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်
- သီးနှံ(၁)ခု၏ မျိုးကွဲအများအပြားစိုက်ပျိုးခြင်းကြောင့် မျိုး ရောမှုများဖြစ်၍ အထွက်လျော့နည်းခြင်း၊ ဈေးကောင်း မရခြင်းစသည့် အားနည်းချက်များကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် အတွက်(One Village - One Variety မှ One Township - One Variety)ဖြစ်လာစေရန်